

Göran
T. Grönge
Häglinge
4/8 1933

Fr. S. & Eric Johansson
4022 Bor. m Sv. Nelsén
Häglinge f. 1839 Häglinge

JÄTTEN SOM SKULLE SLÅ NED KYRKAN

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

I W Ä.

1

En kväll då va sen då va
mörkt va där en stor eldsvåda i Wä. O kyrkeklockor-
na ringde så då hördes långt omkring. Men jätten
Finn han satt nånstans i Häglinge o hörde hur di
där klockorna ringde, o då e ju då varsta en jätte
kan höra. O han blev så arg så han tog nåna stora,
stora stenar, som han skolle slänga på kyrkan. Men
di va så tunga så han tydde inte slänga dom längre
än te Bjärröd här nere i Häglinge. O så blev då
Bjärröds backar te på då sättet.

4022

T R O L L E N P Å G Ö I N G E H O L M S B E R G.

I Göingeholms halla, i Snapphanaberget, som di kalla
dä, bodde en ryslig hop troll. Di hade en stor pipå,
som di tuta i när di skolle samlas, både stpra o små.
Men så på Göingeholms gård va där en dräng, som hette
Truls, o han skolle försöga o ta pipan ifrån dom. O han
lyckas, o när han red därifrån så red han åt vägen, för
han hade en god vän, som ropade åt honom: "Rid åt det
hårda och inte åt det årda!" Men troll kan ju inte följa
nån väg, o så fick desse här trollen springa åt det
årda. O di fick följa tillta opp o tillta ner. Men di
hann likväl pojken o fördärvade både honom o hästen.
O så to di pipan ifrån honom o sen e där ingen, som ha
vägt se på trollen igen.

LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

S. Källa
U. Almunge
Häglinge
1933

Skriv endast på denna sida!

M. W. Wallin Johansson
S. Petrus
Bor. av Sven Malmer
Född 1839, Häglinge

Pärne
V. Ahn
Göringe
Häglinge
Mjölka 1933

4022 Eric Wiktorsson
S. Rosén
Ber. Eva Wiktorsson
Född 1839

M J Ö L K A H A R E N.

Om en ville ha mjölkaharen te o mjölka
andras kor så skulle en bara lägga en visp i pälsärm
o lägga dä utanför dörren där en bodde, så gick mjölkaharen
åstad o mjölka te en. Här bodde en kvinna här i
Bosarp, tätt opp te mitt, Hanna Daveda hette hon, o hon
ha fått mycke mjölk på dä viset.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

4022

R A C K A R E.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Förr va här häradstrackare o rackaredrängar
(en finare benämning är häradsnattman och nattmansdrängar, natt-
mannens yrke ansågs ej ohederligt), o häradstrackaren skolle be-
falla över alla rackaredrängarna, som han hade under sig i hära-
det. Alla hästar, som skolle slaktas di skolle rackarna slakta o
flå, o om bönderna slaktade o flådde sina hästar så skolle lik-
väl rackaren ha betalningen, dä va visst tre riksdaler han skölle
ha för var häst. O han skolle jilla (kastrera) hingstar o hun-
dar mä. Här i Häglinge va en ~~xx~~ rackare som hette Jakob rackare.
Men folk sa att han va lit klkok, o han konne säkert trolla lit.
Han va alltid klädd i en stor svart hatt.

Obs.! ordstävet

ad nu' o la biq pa de
i möre kumer räkarku o ~~tat~~
vi~~l~~ ha feged.

4022

K L O K L Ä G G E R S I T T E G E T L A S S P Å

A N N A N S V A G N.

Ja hade vatt köranes i Sösdala en fredag.

När ja då skolle köra hem så fick ja följe mä Anders Andersson hem. Han hade stort lass men ja körde "tomeges". Han körde precis bakefter me. Men än ja inte hade nåt lass så blev mina hästar så svetta, så svetta, men hans hästar hade inte ett vått hår. Då förstod ja att där va nåt galet, o att han hade lagt sitt eget lass på min vagn. Men när vi sen skolle köra vars ett håll, då konne mina hästar dra vagnen mycke lättare igen. Då hade ja ju blivit av mä lasset. Ja, den där Anders Andersson gjorde så mä många, o att han va "lide klogor" då konne man ju förstå.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—•—
5

4022

K L O K G Ü B B E B O T A R E N S O M H A R O N T I

K N Ä T.

Ja hade så ont i mitt vänstra knä em gång.
Men ja gick te en klok gobbe i Skettilljunga. Han sa att ja
hade fått "dä ona" i en bäck, nära ja gick över den. O hade ja
fått dä i en bäck så skolle ja ta bort dä i en bäck. Han sa
te me att ja skolle gå te en bäck o tvätta me. Ja skolle ta
vatten motströms o så tvätta o sen slå dä mäströms så "dä ona"
flöt åstad. Ja gjorde precis som han hade sagt o dä hjälpte.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

4022

K L O K G U B B E B O T A R E N M A N , S O M F Å T T E N
O R M I M A G E N .

Där va en man här i Häglimge, Per Olsson hette han, o han hade fått en orm i se en gång han va ute o höstade. Han konne känna hur den "kralla" nere i magen på nom. Men så te sista måste den stackars mannen gå te Mölle-Jinsen o ha honom te o bota se. Han tog o band mannen ve ett träd. Han band nom mä huvudet nerför. Sen kokte han en hel kittel mjölk o hällder lit konjak bland mjölken o så satte han kitteln precis under munnen på mannen. O så fick mannen hänga så ett par timmar. Rätt som då va så kände hur då började röra se i magen på ett konstigt vis o innan han visste ordet av så låg ormén i kitteln. Men hade inte Mölle-Jinsen vatt så hade väl mannen dött.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7

En torpare under Göingeholm, Annars Olssen hette han visst, skolle tvätta en vagn vid Sjöberga-sjön en gång. Då såg han nåt, som glimma på bottnen av sjön. Han tog opp då o såg då att då var silver. O så gav han se te o leta mer o hitte då så många silverstycken, som han konne lässa i vagnen. O så körde han hem te Göingeholm o tala om för di andre va han hade hittat. Di körde mä dit o titta efter silvret, men di konne inte hitta då minsta. Dä där silvret e nock som trollen ha gömt där. Dä låg liasom i en håla.

4022

HUNDARNA DÖ FÖR ATT DE
ÅRO BUNDNA PÅ ORÄTT PLATS

Alla mina hondar som ja hade di dog.
Ja hade dom alltid bundna i ett hörn på gården. Men så te sist
ble ja "ke eo ad" o ja gick te Dalsholta-Jinsen. "Ja", sa han,
"hunden har sin plats där nåt har sin gång. Men gör ett bo te
nom o sätt dä mitt på gården, så kommer den hunden te o leva
länge ännu!" O ja gjorde som han sa, o sen va där aldrig nån hund
som dog.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

4022

A V E L.

När di ha vatt te "ornes" mä en sugga så ska
di lägga en häkta o en "mörna" ve "bölken" där suggan ska gå
över. Sen ska di knäppa ihop häktan o "mörnan" när suggan gått
över så blir hon "i gris".

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

4022

K O. S O M E J B L I R I K A L V.

När en ko inte blev i kalv skolle man ta en vagn åtskild, man skolle skruva di bægge kärrorna från varandra, o sen skolle man leda kon igenom där tre gånga. Sen skolle man sätta ihop vagnen genast.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11

4022

S T I L L A N D E A V B L O D,

I Bosarp va en gobbe som konne stilla blod. Han bara läste en vers o så tog han mä handen lit ovanför såret. Han läste den här versen.

"Stå stilla blod,stå stilla blod,
som Jesus stod stilla vid Jordan flod!"

O då hjälpte för då mesta.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12

4022

M E D E L M O T V Å R T O R.

Om man har vårtor så ska man ta nåna
ärter o kasta dom i brunnen tianes o så ska man springa däri-
frå innan di ha sjunkit te bons.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

4022

ALLÖV OCH BRÄNNVIN I BOTTNEN

PÅ STACKEN.

När vi lade stack om höstarna så lade vi alltid alle-löv i bottnen på stacken, för att inte mössen skulle va stygga väsäden. O vi brukte osse lägga ett kvarter brännvin där, för att de som tröskade skulle va gladare för o komma "te bons".

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14

4022

T R Ä H A R V A R.

Förr hade vi aldrig nåna andra harvar än
träharvar. Var harvadel va gjord av tre "bälör" o i di va
pinnarna fästa. O pinnarna skolle vi själva göra om vinteren,
di skolle va av bok. Vi hade aldrig nåna järnharvar förrän ja
va så där en trettio år. (P.o.s. 1860 - 70 - talet, an)

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15

Björn V. Görings Häglinge

4022 Nils Eric Rydbergsson
S:t Olof

1933

F R A G M E N T A V "E N Ä J T A V I S A"

Björn Sven Nilsson
Juli 1839

För Häglinge hade vi tre(?) knektar som vi skolle ha rusthåll te. (Byn Bosarp i Häglinge hörde till Äsp-hults (Gärds härad) rusthåll). Den ene knekten hette Broberg o när han kom hem från sina "möde" ve "läjorpllassana" så sjöng han alltid den här visan:

Jag rider över berg och jag rider över dalar,
min väg går till flickan varhelst den då går,
men säger de då: "Du får vila" (syftar på löjtnantens 'lediga')
till fickan jag kastar min blick,
och tänk om jag då finge ila
till flaskan o taga mig en sup.

Även en annan visa sjöng han:

Med jublande fröjd emot himmelens höjd
emot hemmet, mot hemmet jag far,
det skall bli skönt att bli fri
och så hemma få bli

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16

4022

allt hos en trogen flicka som även stämmer i
leve frihet.

Som refräng sjöng han:

Uti kronans trånga klär,
som jag ännu på mig bär
ja, de har varit trånga,
ja, ofta till besvär.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17

4022

P O T A T I S S K Ö R D E N .

När "faned" (blasten) va visset skolle pärorna
tas opp. Då högg vi först "faned" av mä en lie. Sen räfste vi ihop
dä o bredde ut dä "te torres", dä skolle vi ha te o lägga på päre-
stackana på vintern. O sen skolle pärorna grävas opp. I mina
ungdomsår fick vi alltid gräva opp alla pärorna, dä va ju förstås
inte så många vi hade. Men sen började vi ärja opp dom o plocka
mä "kravs".

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

18

4022

Ä R T O R N A S K Ö R D A S.

Ärtorna konne huggas både när di va
mognna o när di va gröna. Vi hade en särskilt smal lie när vi högg
ärtor. O så högg vi domx alltid utför(så att de avhuggna ärtorna
kom att ligga på stubbåkern)så di fick ligga "pao skaor" o torka,
o vi brukte aldrig hässja dom.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

19

4022

E N S K Ä P P A S Ä D A V E N T R A V E.

Av en trave skolle ble en bra skäppa säd . Säden
mättes i tunnor, kappor och skäppor. En tunna är 36 kappor; en
skäppa är 2 kappor.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20

Skriv
V. G. Engle b.
Hästinge pr.
M.M.S. 1933

Mrs. S. Eric Johnson
Ans. S. Rosom
Bor. av Sven Wiktor
Född 1839 i Hästinge

Häglinge, Skåne

4022

Frem Västmanland, jf. 1879

S L A K T A H Ä S T A R.

När här inte ~~xx~~ längre va rackare eller "nöttmän" (nattman) som di osse kallas så fick vi själve slakta våra hästar, o ja ha slaktat många hästar i mina da. Först band ja då opp dä ena frambenet för då trilla öged lättare. Sen e där liasom alltid en "var" i toed på huedet o där slog ja först ett bra rapp mä en stenhammare, o så styba öged mä däsamma. Men om di slog utanom den "varen" så trilla aldrig ögen så lätt. O sen va dä bara mä kniven i bringan.

Kor skolle di först sticka mä en liten spetsig kniv i nacken precis bak hornen så stöp di mä dä samma.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

21

4022

SÄLJA GRISAR OCH STUTAR.

Förr brukte smålänningarna

komma drivanes mä får åt vägarna ända ner från Småland. O så
köpte vi får av dom o sålde grisar o stutar te dom i stället,
o iblann konne vi byta likt om. När då smålänningarna hade
sålt alla fåren så kom di tebaks o hämtade sina grisar o stutar
O så drev di hem dom opp te Småland åt vägarna, både grisar o
stutar; stutarna band di ihop två o två.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22

Skärs
V. Söder om Luleå.
Kärnträds sör.

4022

uppt. av Eric Hoggeberg, 1938
S. Rönnum

H U G G A "S T A V".

11

Ja ha hogged "meen stav" i mina da, inte bara
på mitt eget ställe utan te andra mä. "Stav" skolle hoggas av
bok eller ek. O så först fällde vi di store träden. Sen skolle
di skäras i "länge" (avmätta stycken). Sen skolle vart längre
klövas mä klöveblää; först mitt itu, o sen var halva klövas igen
te bitarna ble lagom grova (se teckning.). Var sån bit kallas
ett "bleg". Sen då "blegen" va färdiga så skolle di hoggas te.
Om dä då va eke ja högg så skolle först "vattorn" hoggas bort,
för den va oduglig te "stav". Ja konne osse fläcka bort
"vattorn" när längena va hela. På bok e där ju ingen "vattor".

Utas att
ärnslaus { När ja högg "blegen" te så högg ja först ett tag i den smala
änden så ja fick bort kärnen. O så högg ja opp hela stocken
innan ja börja o finputsa vart "bleg", för där skolle va en
annan yxa te dä, en stor lång bila. När ja finputsa så la ja
"bleged" på en "hoggepack" o höll mä vänster hand o högg mä
höger, o när ja huggit ett tag ve ena sidan så vände ja "bleged"
o högg ett tag ve andra sidan. O sen va staven färdig. "Böge-

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

23

"stav" hade di te smördrittlar o baljor o ankare. (Bokstockarna kallas därför även ankarstockar). När ja högg stav så va den aldrig mer än en aln lång o rätt så tunn, om dä va "bögestav". "Igestaven" skolle va te större tunnor o bierliggare som di lagra bieren på i bryggerierna. Den va för dä mesta tre alnar lång, mellan 1/2 till 3 tum tjock i åtta tum bred på mitten. Vi körde meen stav ut på slätten o sålde där, men den meste staven sålde vi här hemma ikring te "böckara".

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
—*—

24

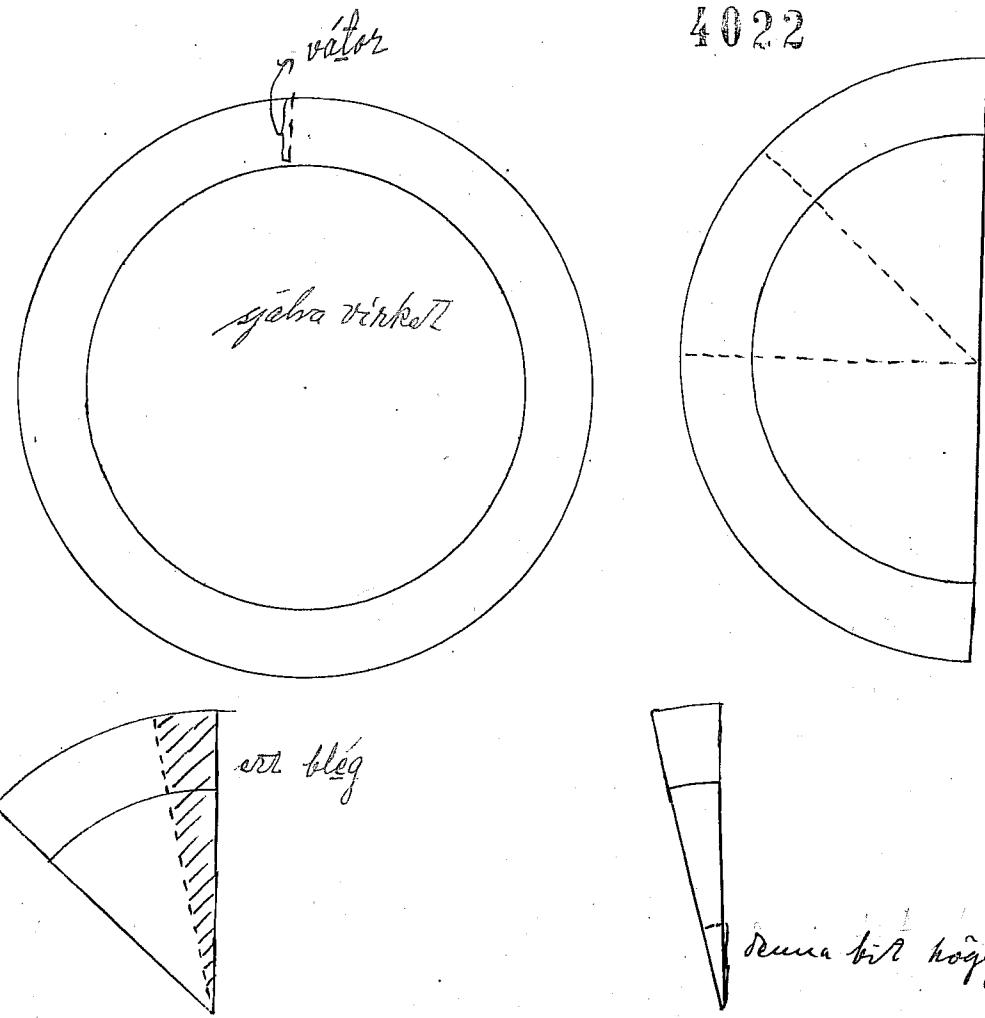
stav, -en (koll.) även stan

bleg, -ed; pl. = sg., -en

bókare, -en; -a = tunnbindare

stav kallades även klápholt.

huga klápholt.

4022

LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

25

4022

H U G G A H J U L E K R A R.

Hogga "hjuligor" gick te på nästan samma sätt som hogga "stav". Dä skolle ju va ek vi skolle hogga av, men dä konne va mindre o sämre träd. O så skolle ju "hjuligorna" aldrig va mer än ungefär en aln långa. Annars va "hogganed" precis däsamma.
Hogga "slibor" gick mä te på samma sätt men dä skolle va ännu längre "igebölinga" än te "stav".

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
26

H U G G A S T I C K O R T I L L L Y S E.

Om di långe vintorkvällana hade vi alltid förr stickor te o lysa mä. Di hoggs om kvällana inne i stuan o för dä mesta va där en som satt o hogg var kväll. Dä skolle va björkestickor, o di satte vi fast i en "stickedalla". Dä va en stor träknobb mä en järnkrok på o i den sattes stickorna fast. Sen skolle där sitta en o "skara" stickan allt efter som den brände opp. Dä va för dä mesta en kar som skolle "skara" för fruntimmorna hade ju sitt arbete mä spinning o sånt. Han hade då en annan sticka o mä den skrapade han av de förkolnade bitarna av stickan. Dä kalla vi för "skare", o den föll ner på en plåt, somstod under "stickedallan" eller också i en gryta med vatten så di släcktes mä dä samma o inte låg o rök, för dä va en fali rök där ble å di där stickorna, men dä va bra för di som hade "byrastuor" (ryggåsstugor) för där gick ju röken ut mä dä samma.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
—*—

27

4022

B R Ä N N A K O L.

För brände ja mycke kol här i Häglinge. Dä va
mest al o bok ja använde i "kolamillan" / *kèlamìla*, - - - n /.
I mitten på kolamillan la ja alla di minste o stackedasde bitarna,
o di konne ligga huller om buller. Men di ytterste skolle va långa
o di restes opp så att di lutade inför o mot varandra. När millan
va färdig så va den omkring två famnar hög o en famn bred ve bott-
nen, Sen täckte ja den mä "swärtöror" (grästorvor), så när som på en
liten öppning där nere där ja satte eld. Men sen fick ja passa opp
så inte elden slog opp genom "swärtörorna" ,utan dä skolle bara
ligga o "illas" (pyra). O dä tog så där en åtta da innan allt va
förfolnat. Sen skolle ja skrapa "swärtörorna" väck o sen va kolen
färdig o ösa opp. Vi sålde den te Lund o Malmö o vi skolle köra den
ända dit. Där hade di den te o rena brännvin mä. Vi fick så där en
femton kronor lasset.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

28

4022

G Ö R A R E P.

Te ett rep skolle va fyra "resmor"

Men resmorna va ju rätt korta så för då mesta så fick vi sätta ihop flera resmor te ett rep för att då skolle ble långt nog men då fick aldrig va mer än fyra resmor tjockt. När resmorna va för korta så gjorde vi ett hål i var "resmeänne" o satte ihop dom på då viset, o så snodde vi ihop dom lit. På så vis konne vi få "resmelänge" som räckte över hela gården. O sen skolle di snos ihop, o då konne vi göra för hand eller på en "båstavenga" (bastvinda). Om di snodde för hand så va där en som höll i var änne på "resmelänged" o en på mitten o så snodde di alla tre, o band mä "håmpabånn" (band av hampa) allt efter som di snodde. Av resmorna som satt närmast själva trädet där ble di finaste repen, men då som satt närmast då svarta då ble te linor o halurrep. O vi sålde många rep mä. Vi brukte få 50 öre famnen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

29

4022
O D L A.

När vi skolle odla nån ny bit så gav vi oss på "flaohäckan". O så hackade vi tunna, fyrkantiga grästorvor ("swärtöror") som vi ruöllade ihop (kallades att "flaohäcka" eller "swärtacka"). Sen torkades torvorna o när di va torra så brändes di. Alla stenar som vi bröt opp lade vi i runda högar.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

30

"S W Å J E"-R O V O R, "S W Å J E L A N N."

Förr hade vi inte pärör utan rovor i stället. Dä va för dä mesta "swåjeroor", o di hade växt på "swåjor". Vi högg ner ett stycke skog o tog brännet, bara dä största förstås, o grenarna o "böneked" (riset) lät vi ligga. Dä bredde vi ut i ett jämt lager över hela stycket där vi hade huggit träden. O sen en kväll när dä va riktigt lugnt o stilla i vädret så samlades alla byns ungdomar för o hjälpa te o kölna opp "böneked". Var o en fick en "åjneresla" i nävana o så stod di ve kanterna te reds. Vi hade baljor mä vatten där osse ifall "luen skolle ta vaol". O så satte vi då eld i alla kanter på en gång. Men först hade vi grävt av nåna "swärtuor" ve kanterna för att inte elden skolle konna sprida se i torra löv o sånt. O så gick elden in mot mitten o när lågorna möttes där inne så släcktes di alla på en gång. O där ble ju en väldig hopp aska efter dä många "böneked". Sen skolle vi ta en kvistad "berkeresla" o sprätta i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

31

4022

askan mä o jämna den, o sen konne vi så rovor där. Di skolle
sås rätt snart. Di ble inte storaför di konne ju inte växa
neråt, men di ble så faled breda. O så hade vi dom i stället
för päror. O när di skolle användas, så skalade vi dom o skar
dom i bitar o satte smör på bitarna, o så satte vi in dom o
bakade dom i "bagaronen".

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
32